

VÝSTAVNÍ PROGRAM GALERIE HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY NA ROK 2023

„Obraz neukazuje, nýbrž cosi způsobuje.“
Miroslav Petříček

Výstavní program Galerie hlavního města Prahy pro rok 2023 je charakterizován větší mírou tematických výstav, které si vyžádaly delší přípravu a jejichž čas přichází nyní. **Miroslav Petříček: Myšlení obrazem** je projekt klíčový, který přinese zcela odlišný pohled na současnou domácí tvorbu, než bývá v galeriích obvyklé, a zaměří se na analýzu vizuálního jazyka a způsoby jeho působení na diváka.

V programu máme také další dvě **silné ženské osobnosti**, které nemohou být kontrastnější – Jitka Svobodová, osobnost kontemplativní a ve svém výrazu programově subtilní, a Margita Titlová, jejíž práce nás pohlcují vírem energie.

Sledujeme také náš dlouhodobý zájem o starší experimentální tvorbu, kterou tentokrát zastupuje autor mezinárodního věhlasu, Dragoljub „Raša“ Todosijević, který spolu s Marinou Abramović patří k nejvýraznějším umělcům bývalé Jugoslávie a dnešního Srbska.

Nemalou pozornost věnujeme „pohyblivému obrazu“, a to hned ve dvou projektech. V prvním případě se jedná o inspiraci filmovým uměním a různé modifikace jeho percepce v tvorbě současných výtvarných umělců (*Myslet filmem*). Vedle toho v Domě fotografie představíme díla předních autorek video-artu v čele s Marií Lukáčovou. Umělkyně v nich reflektují nejen své životní etapy ve vztahu k současným sociálním a globálním výzvám.

Tamtéž se představí dvě **osobnosti české fotografie**, Karel Otto Hrubý a o několik generací mladší Jaroslav Beneš. První byl nejen vynikajícím fotografem, ale také významnou osobností brněnské kulturní scény. Tato výstava je obměnou té, která mu složila hold v brněnském Domě umění před několika lety. Jaroslav Beneš je fotograf odlišného habitu a jeho práce jsou inspirovány esenciálními formami minimalismu, nicméně vznikají v urbánním prostředí velkoměst a odrážejí tak jejich environmentální realitu.

Magdalena Juříková, ředitelka GHMP

MIROSLAV PETŘÍČEK: MYŠLENÍ OBRAZEM

Termín: říjen 2023 – leden 2024

Městská knihovna

Kurátorka: Jitka Hlaváčková

Spoluautoři koncepce: Miroslav Petříček, Jitka Hlaváčková, Kateřina Štenclová

Miroslav Petříček je předním českým filozofem a estetikem, který se po desítky let systematicky zabývá reflexí vizuálního umění. Své myšlenky o aspektech jazyka umění shrnul v množství textů, mimo jiné v knize *Myšlení obrazem*, která se stala hlavním impulzem pro vznik této výstavy. Naším nejvýznamnějším cílem je poukázat na zásadní vklad Miroslava Petříčka do vývoje českého výtvarného umění a pokusit se názorně vyjádřit klíčové myšlenky, o které se opírá jeho filozofický diskurz. Základem je konstatování, že setkání s obrazem je událost.

Jazyky slov a obrazů jsou si blízké, ale jejich materiál je odlišný: nelze jednoduše překládat obraz či výraz do pojmů. Obraz neukazuje, nýbrž cosi způsobuje. Není ani ilustrací, ani vizuálním zprostředkováním myšlenky, nýbrž specifickým způsobem, jak podnítit myšlení – myslet namalované. Myšlení obrazem je odpovědí na setkání s touto vizuální událostí.

Autorský komentář Miroslava Petříčka provede diváka labyrintem uměleckých děl, reprezentujících různé formy „vizuálních událostí“: od abstraktního smyslového vjemu přes hledání tvaru po konstruování ideje nebo myšlenkového systému. Vedle autorských komentářů Miroslava Petříčka se divák bude moci ve výstavě setkat také s myšlenkami dalších filozofů, o něž se Petříčkova filozofie opírá, nebo s nimiž souzní. Tato rovina reflektuje skutečnost, že díky stovkám důležitých filozofických textů, které Petříček přeložil do češtiny nebo interpretoval ve svých přednáškách, se české umění a estetika mohly po roce 1989 vědomě zařadit do proudu postmoderního světového myšlení (např. Henri Bergson, Theodor Adorno, Jacques Derrida, Emmanuel Levinas, Maurice Merleau-Ponty, Michel Foucault, François Lyotard, Gilles Deleuze, Jean-Luc Nancy, Henri Maldiney, Dieter Mersch, Alfred N. Whitehead).

Grafičkou výstavy je Adéla Svobodová, architektem Richard Loskot. K výstavě bude vydána publikace a připraven rozmanitý doprovodný program za účasti všech autorů textů katalogu, jimiž jsou Miroslav Petříček, Jitka Hlaváčková, Václav Janoščík, Milena Bartlová a Jiří Přibáň.

JITKA SVOBODOVÁ: RETROSPEKTIVA

Termín: duben–srpen 2023

Městská knihovna

Kurátorka: Helena Musilová

Pro jednu z nejatraktivnějších výstavních síní v České republice připravujeme první retrospektivní výstavu legendární výtvarnice Jitky Svobodové. Její celoživotní tvorbu bylo možné charakterizovat několika pojmy – kresba, předmět, senzibilita, oproštěnost, koncentrovanost, čas. Každý z nich shrnuje obrovské množství dalších sdělení a možných výkladů.

Autorka se v první polovině sedmdesátých let rozhodla opustit malbu a věnovat se kresbě. Skrze toto médium se v plošných i prostorových realizacích dotkla základních otázek souvisejících jak se samotným tvořením, tak s procesem poznání.

Připravovaná výstava pro prostor Městské knihovny i tištěný průvodce po výstavě shrnou všechny důležité přístupy dosavadní tvorby Jitky Svobodové a naznačí východiska směrem k té budoucí. Tedy svět existujících předmětů (stoly a židle, stromy), jevů (například pohybujících se záclon) včetně tak důležitých témat, jako jsou stromy zobrazené v nejrůznějších médiích.

Na počátku každé kresby Jitky Svobodové je soustředěné pozorování – předmětu, jevu nebo situace – umožňující vstřebat to podstatné. A to jak toho nejmenšího detailu, tak i uvědomění si, které vnější charakteristiky předmětu nebo jevu je možné pominout. Pro toto zkoumání zvolila zdánlivě nejjednodušší motivy z okolního světa, nicméně kresby židlí či hrnků nejsou kresbami skutečných židlí nebo hrnků, nejsou přepisem reality. Jsou esencí předmětu, vznikly spojením jeho vnějšího a vnitřního jsoucna, jsou jejich nezvratnou podobou, neboť odkazují k jejich fenomenologické podstatě. Samozřejmost, s níž jsou autorkou kresby předmětů předkládány, zároveň vzbuzuje neklid a napětí u diváka, kterého nutí promýšlet viděný svět odlišnou optikou, pracovat s vlastní pamětí a s vlastním dojmem z věcí samotných.

V rámci výstavního a publikačního projektu bude představen výběr z tvorby Jitky Svobodové, ucelené série i tematické celky mimo chronologické řazení, aby bylo vidět, jak autorka jeden námět průběžně proměňuje.

Jitka Svobodová (* 1941) vystudovala Akademii výtvarných umění v Praze (1961–1967 Ateliér monumentální malby, 1973–1976 Ateliér restaurování). Pracovala jako restaurátorka a výtvarnice ve svobodném povolání, po sametové revoluci byla v roce 1991 jmenována profesorkou na AVU a do roku 2012 zde vedla ateliér – Školu kresby.

Připravila řadu samostatných výstav v Česku i v zahraničí a zúčastnila se mnoha výstav kolektivních, její práce jsou zastoupeny ve významných veřejných i soukromých sbírkách. Patří k nejvýraznějším a nejosobitějším autorkám působícím na české výtvarné scéně.

Architektem výstavy je Jiří Pleskot, grafikem Matěj Bárta.

K tvorbě Jitky Svobodové byla nakladatelstvím Arbor Vitae v roce 2022 vydána rozsáhlá monografie; v rámci výstavy v GHMP bude vydán průvodce výstavou doprovázený fotografiemi z instalace.

MARGITA TITLOVÁ – PURPUROVÁ VERTIKÁLA

Termín: únor–květen 2023

Dům U Kamenného zvonu

Kurátorka: Magdalena Juříková

Margita Titlová je akční umělkyně, performerka, autorka instalací, výtvarná pedagožka a experimentátorka v oblasti propojení zvuku, přístrojových záznamů a výtvarných technik. Na počátku své tvorby v osmdesátých letech realizovala minimalisticky založené akce v přírodě a performance v interiéru, jejichž měřítkem bylo její vlastní tělo. Investice energie do finálního díla pro ni zůstala charakteristická dlouhodobě i v období velkoformátových rituálně realizovaných kreseb. Exotičnost a znakovost v nich je silně osobní a neodvozená od známých zdrojů.

Zkoumání tělesnosti v interakci s okolím a energie, kterou tělo vydává a vyzařuje a zároveň tak prozrazuje interní tajemství své psychodynamiky, to vše ji zaměstnává a inspiruje dodnes. Její tvorba byla a je ceněna pro kontinuitu a soudržnost uvažování, které v mnoha ohledech akcentuje ženské prvky a atributy s přirozeností a bez ideologizování. Její dnes už rozsáhlé dílo je protkané autentickou a prudkou expresivitou, ale také korigovanými vztahy k vědeckým a technickým experimentům na straně druhé.

Výstava mapuje značnou část její tvorby od akcí po velkoplošné kresby a malby, instalace s podílem světla a využitím magnetismu, kresby kirilianovým přístrojem, tzv. malby termovizí, manipulované fotografie a řadu děl, která bude možné opět spatřit po mnoha letech.

Margita Titlová (* 1957) studovala na Akademii výtvarných umění v letech 1977–1983. Byla spoluzakladatelkou galerie Behémot a jednou z prvních žen na postu vedoucí ateliéru na FaVU v Brně (Grafika a vizuální komunikace, 1998–2011). Působila také jako vedoucí Ateliéru malby Ústavu umění a designu ZČU v Plzni a od roku 2013 dodnes

přednáší na UJEP v Ústí nad Labem. Margita Titlová vystavovala samostatně od roku 1983 (neoficiálně) a později na téměř třicítce samostatných výstav doma i v zahraničí.

Na koncepci výstavy se podílí samozřejmě autorka sama a také Miroslav Jiřele, který se zasloužil o první komplexnější zpracování tvorby Titlové. K výstavě vyjde v koprodukcí GHMP a ETCETERA Auctions třídílný katalog věnovaný jednotlivým dekadám její tvorby.

DRAGOLJUB „RAŠA“ TODOSIJEVIĆ

Termín: červen–září 2023

Dům U Kamenného zvonu

Kurátor: Jakub Král

„Podobně jako v případě slavné slovinské skupiny Laibach, i jeho dílo reprezentuje chůzi po velmi tenké linii mezi mravním a zvráceným čtením dějin či soudobého globálního dění, jež nejsou na první pohled zcela jednoznačně rozlišitelná.“

Jakub Král

Dragoljub „Raša“ Todosijević (* 1945) je srbský umělec patřící do první generace neoavantgardních umělců tzv. nové umělecké praxe sedmdesátých let. Společně s Marinou Abramović patří k nejvýraznějším umělcům bývalé Jugoslávie a dnešního Srbska. Témata a strategie Todosijevićových děl ze sedmdesátých let odpovídají zájmům našich umělců (Petr Miler, Petr Štembera a Jan Mičoch) o práci s vlastním tělem v politickém smyslu. Jeho pozdější konceptuální práce se vztahují k rudimentálním otázkám historie a našemu vztahu k ideologiím v nejširším smyslu.

Výstava bude koncipována do prostorů Domu U Kamenného zvonu, přičemž spodní patro bude věnováno jeho starším pracím ze 70. let vztahujícím se k domácí analogické produkci akčního umění. Patro horní pak bude věnováno výběru z jeho akvarelů (*Gott liebt die Serben*, *Depresivna apstrakcija*) a *Deníku*, jehož variace byla vystavena na Benátském bienále v roce 2011, s nímž vyhrál hlavní cenu za národní pavilon. Jeho instalace budou reprezentovány obrovským dílem ze série *Gott liebt die Serben*, která sestává ze stolů tvořících obrovský hákový kříž – součástí instalace je provedení společné večeře.

V nejširším rámci Todosijevićova výstava a jeho celoživotní umělecké praxe balancují na hraně možností čtení rozličných symbolů pocházejících z dějin, naší současnosti či z uměleckého provozu samotného. Podobně jako v případě slavné slovinské skupiny

Laibach, i jeho dílo reprezentuje chůzi po velmi tenké linii mezi mravním a zvráceným čtením dějin či soudobého globálního dění, jež nejsou na první pohled zcela jednoznačně rozlišitelná. Tak jako je těžké orientovat se v současnosti a jejích projevech v podobě globálních politických fenoménů, nabízí i Todosijevičova umělecká praxe plná významových rozporů její možnou protiváhu a protiklad sloužící k orientaci v ní.

MYSLET FILMEM

Termín: listopad 2023 – leden 2024

Dům U Kamenného zvonu

Kurátorka: Sandra Baborovská

„Film je forma, která myslí, a myšlenka, která formuje.“

Jean-Luc Godard

Výstavní projekt *Myslet filmem* přenese filmovou teorii, analýzu a řeč do prostoru galerie. Film, samostatný umělecký projev, se stal zdrojem inspirace pro současné vizuální umělce. Výstava a doprovodný katalog pracují s dekonstrukcí filmových pásů a jednotlivými ukázkami ze zásadních snímků, které ovlivnily vizualitu výtvarného umění. Výstava neopomene ani nedílnou složkou filmu, kterou je zvuk.

Formální postupy filmu a videa se objevují v dílech současných českých umělců. Dosud nereflktovanou otázkou zůstává, jakým způsobem výtvarní umělci používají filmový jazyk a čím ten obohacuje původní výtvarné koncepty. Jak naopak sami umělci přetvářejí postupy kinematografie v něco nového, co přesahuje základní principy filmu, jako je časoprostorové vyprávění či imaginární odraz naší skutečnosti? Kde se setkávají oba umělecké obory ve světě současné audiovizuality, která ztratila tradiční pevné body? Výstavou budou procházet tyto tematické okruhy: definice „mrtvých“ pojmů film a videoart / přesahy a průniky jednotlivých oborů / parodie a karikatura filmového žánru z řad výtvarných umělců / estetizace filmu / návrat režisérů k možnosti individuálního výrazu a zároveň upouštění od narativnosti / animovaný film a jeho tradice z pohledu filmařů a výtvarných umělců / animovaný film na pomezí s hraným žánrem.

KAREL OTTO HRUBÝ

Termín: březen–květen 2023

Dům fotografie

Kurátoři: Jana Vránová, Antonín Dufek, Lukáš Bártl, spolupráce Helena Musilová

K. O. Hrubý (* 1916, †1998) byl významnou osobností soudobé české fotografie, pedagogem, kurátorem a recenzentem výstav, autorem literatury o fotografii, organizátorem přednášek, dílen a výstav v oblasti amatérské fotografie. Koncepce výstavy vychází z hlavních tematických oblastí a názorových okruhů fotografického díla K. O. Hrubého. Soustřeďuje se jak na jeho počátky, kdy navazoval na tradice české meziválečné avantgardní fotografie, tak na hlavní etapy jeho fotografické produkce, jejíž tematický záběr byl velmi široký.

Na výstavě bude zastoupena živá fotografie, portréty, krajina, momentky s motivy z každodenního života, fotografie města v jeho proměnách, divadelní a aranžovaná fotografie. Výstavní soubor naznačuje vývoj a hlavní etapy díla K. O. Hrubého v kontextu dobových stylových trendů i aktuální společenské situace.

Výstava navazuje na výstavní projekt Domu umění města Brna. Nejde o přímou reprízu, ale o upravený výběr přímo pro prostory GHMP. Ten bude doplněn o práce, které v Brně nebyly vystaveny. Grafická a architektonická koncepce bude dílem Jana Šerých.

JAROSLAV BENEŠ

Termín: červen–říjen 2023

Dům fotografie

Kurátorka: Magdalena Juříková

Jaroslav Beneš (* 1946) začínal jako divadelní fotograf v plzeňském divadle Alfa. Později se stal archivářem a fotografem Pražských vodáren. Je spoluzakladatelem hned několika fotografických sdružení (Aktiv volné fotografie, 1989; Pražský dům fotografie, PHP, 1991; Český dřevák, 2000). Nejznámější je jeho dlouhodobý cyklus fotografií z pražského metra, kde jsou námětem především architektonické detaily podzemky a kompozice světla, jeho průniky a „animace“ ve vyprázdněném prostoru. Dále je autorem sérií pracujících s dalšími architektonickými celky jako pařížská čtvrt Défense, průmyslová oblast v Katovicích či vila architekta Otty Rothmayera. Výstava by měla obsáhnout výběr z těchto cyklů a uzavírat ji bude nejsoučasnější Benešova tvorba, která na rozdíl od velkoformátových aparátů minulosti pracuje i s digitální technologií. Výstava je zamýšlena

jako pocta další ze zakladatelských osobností PHP, v jehož prostorách nyní GHMP sídlí, které v rámci dlouhodobé koncepce v Domě fotografie představujeme.

OSTROVY SNŮ

Termín: listopad 2023 – únor 2024

Dům fotografie

Kurátorka: Jitka Hlaváčková

Spoluautorka koncepce: Marie Lukáčová

Vystavující autorky: Marie Lukáčová a Pauline Curnier Jardin

Výstava představí výpravná a divácky přitažlivá díla mezinárodně etablovaných autorek z oblasti pohyblivého obrazu. Na příkladech tvorby umělkyň zabývajících se z různých aspektů primárně ženskou tematikou se bude zabývat problematikou propojení pohyblivého obrazu s reálným prostředím v komplexních video-objektových instalacích. Ve výpravných video-projekcích s rozsáhlými doprovodnými instalacemi, zahrnujícími objekty, kresby a další umělecké formáty, bude prezentována problematika zásadních období života ženy v aktuální éře digitálních sítí, posthumanismu a globálních ekologicko-sociálních krizí.

Obě zastoupené autorky patří mezi nemnoho umělkyň, které se zabývají náročnou týmovou videoartovou produkcí. S médiem pohyblivého obrazu pracují především ve formě videoinstalace s monumentálními, často spíše architektonickými parametry. Ve svých často narativně založených dílech zacházejí s angažovanými motivy z oblasti genderu, politiky, mytologie, ale také vědy – jako například geologie. Pohybují se napříč různými časovými rovinami a lokacemi a skrze specifické příběhy i poetiku se vyjadřují k otázkám naší nejisté budoucnosti.

VÁCLAV POŽÁREK

Termín: duben–listopad 2023

Zámek Troja

Kurátorka: Magdalena Juříková

V trojském zámku se představují výrazné sochařské osobnosti napříč generacemi, které jsou v zahradách a některých interiérech prezentovány po celou sezónu otevření objektu. Východiskem této koncepce je propojení barokního interiéru a exteriéru a současného uměleckého díla.

Václav Požárek (* 1940) je umělec českého původu působící od šedesátých let ve Švýcarsku, kde patří k nejvýraznějším osobnostem současné scény. Pracuje v řadě médií jako kresba, koláž, fotografie, scénografie; v sochařské tvorbě se zabývá objekty na hranici umění a utilitárních předmětů z našeho reálného prostředí. Většina na první pohled působí, jako by měla sloužit nějaké těžko definovatelné funkci. Pracuje s nalezenými materiály, nicméně jich užívá s určitou uhlazeností a elegancí. Konstruktivní postupy jej vedou k minimalistickému projevu, který se již mnohokrát objevil i na předchozích autorských výstavách na Zámku Troja a osvědčil se jako adekvátní výtvarný kontrast k bohaté výzdobě zdejších sálů. Výstava se soustředí převážně na jeho objekty, které doplní několik konceptuálních koláží, kreseb a manipulovaných fotografií.

BIOTROJA

Zámek Troja a jeho zahrady

Termín: celý rok

Koordinační a kurátorský tým: Pavlína Šulcová, Zuzana Pištěková, Helena Musilová a další interní i externí spolupracovníci

Počátkem roku 2020 vznikla jako reakce na situaci životního prostředí a klimatu obecně myšlenka dlouhodobého projektu BIOTROJA. Konceptce odkazuje na možné formy interakce a sblížení mezi uměním a přírodními vědami na pozadí klimatických změn. Zámek Troja s rozlehlou zahradou a bezprostředním okolím břehů Vltavy, Botanické a Zoologické zahrady nabízí dobrou příležitost pro lokální i mezinárodní dialog odborníků, laiků, ale i pro místní komunitu zajímající se o výtvarné umění, hudbu, přírodní a humanitní vědy a ekologii.

Galerie hlavního města Prahy zde nabízí novou formu spolupráce s veřejností, ale také s různými organizacemi i jednotlivci jako příklad aktivního uvažování o životním prostředí, přírodě a klimatu, které se staly klíčovými otázkami dneška.

V zámecké oranžerii také již několik let působí Eko-ateliér provozovaný Edukačním oddělením GHMP sloužící návštěvníkům galerie k rozvoji kreativity, k tvůrčí reflexi výtvarného umění a relaxaci v turisticky rušné části Prahy. Ateliér je určen pro děti, všechny typy škol, rodiny, dospělé, seniory, návštěvníky se specifickými potřebami i pro další skupiny i individuální zájemce. V tomto sezónním kreativním prostoru jsou realizovány edukační programy, které zprostředkovávají a představují výstavy i sbírky GHMP a také barokní umění v souvislosti s historií zámku. Jsou zde rozvíjeny mezioborové přesahy a realizují se programy se zaměřením na ekologický a environmentální kontext ve vztahu k umění.

Navázáním, propojením a rozvíjením aktivit Eko-ateliéru a počínů v rámci projektu BIOTROJA budeme komplexně rozvíjet tematiku udržitelnosti ve městě, uvědomělého chápání okolního prostředí i relaxace ve městě, bez nutnosti dalekého cestování.

Během roku 2023 proběhne několik projektů: tvůrčí dílny, zvukové instalace, komunitní projekty, projekce, letní kino aj., GHMP se zároveň zapojí do všech akcí, které se v Troji konají, tj. Světový den životního prostředí, víkend zahrad, Den pro Trojskou kotlinu aj.

GHMP bude nově iniciovat výrazné rozšíření spolupráce se všemi aktéry pohybujícími se v Troji, tj. městskými částmi a dalšími organizacemi (Botanická zahrada, Pražské vodovody a kanalizace aj.).

BÍLKOVA VILA

V Bílkově vile je od roku 2022 nainstalována nová stálá expozice, kterou připravili Martin Krumholz a Magdalena Juříková. V podkrovním prostoru jsou realizovány menší výstavní projekty, které rozvíjejí určitá témata spojená s dílem Františka Bílka.

Spolu s novou expozicí byla otevřena výstava *František Bílek a Otokar Březina* kurátorů Hany Larvové a Pavla Myslína, která bude otevřena do konce roku 2023 a proběhne k ní celá řada doprovodných programů, workshopů. Na podzim roku 2023 připravujeme i drobnou intervenci do stálé expozice i výstavy.

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchatová,
+420 725 818 721, vrchatova@ghmp.cz

Další informace:

www.ghmp.cz

www.facebook.com/ghmp.cz

www.instagram.com/ghmp.cz